

Til Kirkerådet – Kirken den norske.

Ny kirkeordning for Den norske kirke

Høringsinnspill fra Alta kvenforening/Alattion Kvääniseura

Kvensk språk og kultur ble tatt inn i Den norske kirkes visjonsdokument for 2015 – 2017, og er også videreført i kirkas nye visjonsdokument som gjelder fra 2019 - 2021.

Visjonsdokumentet er en grunnstein og veiviser for kirkens prioriteringer, og slår fast at «*Kvensk språk og kultur blir ivaretatt i gudstjenestelivet og trosopplæringen*».

Nord-Hålogaland har, som landets nordligste bispedømme, et særlig ansvar for å løfte kvensk kultur og trosliv. Nord-Hålogaland bispedømmeråd vedtok å oppnevne et eget utvalg for kvensk kirkeliv i 2015.

I mai 2016 vedtok Nord-Hålogaland bispedømmeråd å henstille til Kirkerådet om å overta ansvaret for kvensk kirkeliv, med henvisning til at arbeid for en nasjonal minoritet bør forankres på nasjonalt nivå.

I Den norske kirke er, både den norske og den samiske befolkning, ivaretatt gjennom Kirkerådet og Samisk kirkeråd med tilhørende administrasjoner og kirkelig ansatte. Kvensk kirkeliv har så langt ingen plassering i Den norske kirke.

I den grad det finnes liturgi, liturgisk musikk, er dette utformet etter initiativ fra lokale menigheter. Det finnes ikke liturgi for forbønn, nattverd, dåp eller gravferd. På grunn av mangel på midler eksisterer ingen samordnet plan for utvikling og ferdigstilling av en kvensk liturgi. I Norsk salmebok fra 2013 er det tatt med 15 kvenske salmer.

Når en ny kirkeordning snart skal vedtas, vil det være et svært viktig vegkryss for ivaretagelse av kvensk trosliv i Den norske kirke. I høringsdokumentet er ikke kvenene nevnt i noen sammenhenger. Vi registrerer også at ingen kvenske interesseorganisasjoner eller institusjoner er invitert inn som høringsinstanser.

Kvenene er et av de opprinnelige folkeslagene på Nordkalotten, og er hjemmehørende i et område som strekker seg fra Kolahalvøya i Russland, gjennom Finland, Sverige, Finnmark og Troms - til Ofoten og Lofoten i Nordland. Av gamle skattejournaler kan man se at kvenske skattebetalere var bosatt i Nord-Norge allerede i middelalderen. Kvenske bosettere kom til kysten av Troms og Finnmark fra slutten av 1500-tallet. Dette var før Norges grenser var ferdig fastsatt. Bølger av kvenske nybyggere fortsatte å komme hit til *Ruija / Norge* utover 1700 og 1800-tallet.

Kvener har selv ikke oppfattet dette som innvandring, da man rett og slett har trafikkert og bosatt seg i ulike deler av det tradisjonelle, kvenske området.

Kvensk språk er i slekt med meänkieli (Tornedalsfinsk), og ble anerkjent som et eget språk i 2005 av norske myndigheter. I dag bor det kvener over hele Norge. De fleste kvener bor i Troms, Finnmark og Oslo. I en helseundersøkelse utført av UiT i 1987-88, oppga ca. 25% av de spurte fra Nord-Troms og Finnmark å være *av finsk ætt*, slik man den gang formulerte det.

Både kvener og samer ble utsatt for myndighetenes planmessige fornorskningsspolitikk. Allerede på 1700-tallet tok den dansk-norske statsmakt både jord og språklige rettigheter fra kvener og samer.

Kvener og samer har også i dag en sterk og levende trostradisjon, og mange familier har gjennom mer enn 200 år vært knyttet til den luthersk-læstadianske kristendom. Kirka er en levende og viktig del av kvensk kultur, og mange kvener er aktive kirkegjengere. Det er derfor sårt at kvenene i så liten grad opplever å få innpass og synlighet i Den norske kirke.

I samiske miljø opplevde man politisk mobilisering i forbindelse med kampen om utbygging av Alta-Kautokeino-vassdraget på 1970- og 80-tallet. Den senere etablering av Sametinget i 1989 ble en viktig milepæl for kulturens og språkens overlevelse. Kvenene lyktes ikke i å mobilisere en felles front mot fornorskningsovergrepene, og det kvenske språket forsvant fra de fleste hjem utover etterkrigstida. Først i 1987 ble Norske kveners forbund etablert som landets første kvenske organisasjon. I senere år har Norske kveners forbund og Kvenlandsforbundet samlet seg om et felles kvenflagg og feiring av Kvenfolkets dag.

Da Norge i 1998 ratifiserte *Europarådets charter om beskyttelse av minoritets- og regionspråk* og *Rammekonvensjonen for Vern av Nasjonale Minoriteter*, la dette samtidig forpliktelser på Norge som nasjon. Kvenene fikk status som nasjonal minoritet, se [Stortingsmelding nr 15 \(2000-2001\)](#). Norge har forpliktet seg til å beskytte kvenene gjennom følgende avtaler:

- Europarådets rammekonvensjon om beskyttelse av nasjonale minoriteter
- Den europeiske pakten om regions- eller minoritetsspråk
- FN-konvensjonen av 1966 om sivile og politiske rettigheter, særlig art 27
- FN-konvensjonen fra 1966 om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter
- FNs menneskerettskomité's tolkninger av konvensjonene og tilleggsprotokoller
- FNs barnekonvensjon, særlig art 30

Ratifiseringen av det europeiske språkcharteret og rammekonvensjonen innebærer blant annet at kvenene er beskyttet av FN-konvensjonen fra 1966 om sivile og politiske rettigheter, og av FN-konvensjonen om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter - herunder rett til religionsutøvelse. Her hviler det en plikt for det enkelte land som er tilsluttet avtalen - og dermed for Den norske kirke - om å tilrettelegge for religionsutøvelse på grunnlag av minoritetens egne ønsker og behov. Det er forøvrig verd å merke seg at det europeiske språkcharteret - i følge Språkrådet - ikke skiller mellom urbefolkningers språk og andre region- og minoritetsspråk.

Det er også verd å merke seg at Stortinget valgte å likestille samer, kvener og norskfinner ved nedsettelsen av sannhets- og fornorskningsskommisjonen, som skal granske fornorskningens virkninger og uretten som ble begått mot samer og kvener. Det er et viktig signal at Stortinget erkjenner at kvener, på samme måte som samer, er en folkegruppe som har lidd under fornorskningen, som vedvarte helt fra 1700-tallet og fram til vår tid. Mange samfunnsnivå har nå oppdaget og erkjent at også kvenene er del av dette mørke kapitlet i Norges historie. Egne strategi- og handlingsplaner for bevaring av kvensk språk og kultur er vedtatt både av [Troms' \(plan\)](#) og [Finnmark's \(plan\)](#) fylkeskommuner. Også [Regjeringen \(plan\)](#) ved Kommunal- og moderniseringsdepartementet har utarbeid *Målrettet plan 2017 – 2021, med videre innsats for kvensk språk*.

Det er mange kvener som har tilhørighet til både samisk og kvensk kultur. Vi ser at det vi kjemper for, som kvener i dag, er et ekko av det våre samiske forgjengere sto i for 40 - 50 år siden.

Dersom kveners religionsutøvelse skal bringes til et nivå som harmonerer med vår tids kunnskap og forventninger, trenges et radikalt skifte i Den norske kirkes kunnskap, holdning og håndtering av kvener og kvensk kirkeliv

Alta kvenforening/Alattion kvääniseura foreslår:

Det opprettes et eget Kvensk kirkeråd, og at det kvenske innslaget i Den norske kirke blir reflektert i en egen paragraf i kirkeordningen. Kvensk kirkeliv er en integrert og likeverdig del av Den norske kirke.

Videre foreslår vi et eget punkt om kvenene i § 32 og § 42a-43a

§ 32. Bispedømmerådets sammensetning

Bispedømmerådet består av:

- a) biskopen,
- b) en prest; valgt av prestene i bispedømmet,
- c) en lek kirkelig tilsatt; valgt av de leke kirkelig tilsatte i bispedømmet,
- d) sju andre leke; valgt direkte av bispedømmets stemmeberettigede medlemmer ved flertalls- eller forholdsvalg,
- e) en nordsamisk representant i Nord-Hålogaland bispedømmeråd, en lulesamisk representant i Sør-Hålogaland bispedømmeråd, og en sørsamisk representant i Nidaros bispedømmeråd,
- f) *en kvensk representant i Nord-Hålogaland bispedømmeråd og*
- g) *en representant fra døvemenighetene i Oslo bispedømmeråd.*

Kvensk kirkeråd - §§ 42a-43a

-Kvensk kirkeråd har som oppgave å fremme, verne og samordne kvensk kirkeliv i Den norske kirke.

-Kvensk kirkeråd er Den norske kirke og Kirkemøtets organ for kvensk kirkeliv.

-Kvensk kirkeråds sammensetning og oppgaver i kirkeordningen tas inn i de nye §§ 42a og 43a.

-Kvensk kirkeråds sammensetning utarbeides i samarbeid med Utvalg for kvensk kirkeliv.

-Kirkemøtet fastsetter bestemmelser for Kvensk kirkeråd.

-Kvensk kirkeråds sammensetning og oppgaver tas inn i kirkeordninga.

-Klagenemdas sammensetning og oppgaver innbefatter kvenske interesser og representasjon.

Alta den 14.12. 2018

Alta kvenforening/Alattion kvääniseura

Grete Alise Niilima Monsen

-leder-

Åshild Karlstrøm Rundhaug

-nestleder-